כלי עלקטרי״ק אשר נפעל רק על ידי גרמא אי מותר להשתמש בזה בשבת

גוף השאלה בכלי עלקטרי״ק אשר המציאו לאחרונה שפעולותיהם על ידי גרמא

יש נידון אשר רבים שואלים בזה, דלאחרונה יש שהמציאו בכלי עלקטרי״ק, שעושים בהם **דכל פעולה אשר אנשים יעשו בכלים ההם, הרי זה יתחיל לפעול רק על ידי אופן של גרמא**, וכגון שבעת שמפעילים ומדליקים את הכלי, הרי זה לא יתחיל לפעול מיד, אלא רק בעוד כמה דקות, וכן עושים כמה טצדקאות אחרות שיהיה נחשב הדבר לגרמא. וכוונתם בזה, שבכך יוצא **שהדלקת הכלי ההיא הרי זה רק גרמא**, ועל ידי זה יותר להשתמש בכלי העלקטרי״ק ההיא בשבת, ושואלים האם מותר הדבר.

כלי עלקטרי״ק המתחיל לפעול תמיד רק לאחר זמן אין זה גרמא

ולפני שנתייחס לעצם שאלה צריך למידע, דאם פעולת החפץ הוא **שתמיד בעת שאני מדליק את הכלי הרי זה מתחיל להידלק בעוד כמה דקות**, וכגון למשל כשמדליק ליי״ט הרי זה תמיד נדלק רק בעוד כמה דקות, **בפשטות אין זה נכנס בגדר גרמא**, כי הרי כן הוא ההשתמשות הרגיל בכלי ההיא, וממילא אין זה עוד נחשב לגרמא.

וכדברים הללו יש תשובה בשו״ת מנחת יצחק, במי שעושה בכלי עלקטרי״ק שבכל פעולה שיעשו בזה, הרי זה יתחיל לפעול רק לאחר זמן מסויים. ואומר בזה המנחת יצחק, **דאין זה כלל נקרא גרמא אלא מעשה בידיים**, מכיון שכך הוא יצירתו ועשייתו של הכלי ההיא שפעולתו תהיה כך שיתחיל לפעול רק לאחר זמן מה.

ובאמת צריך ליישב בזה הרבה מתי נקרא גרמא ומתי זהו בעצם מעשה בידיים, **אמנם תורף שאלתם הוא באופן שזה אכן גרמא אמיתי** כהלכות גרמא המובא בפוסקים, האם מותר לעשות זאת ולהדליק דבר שפעולתו בגרמא או לא, (והמה שואלים זאת להתיר מכח גרמא הרבה דברים, וכגון הדלקת ליי״ט בשבת או אפילו נסיעה בקא״ר ועוד).

אין להפעיל בשבת כלי הנפעל על ידי גרמא

והתשובה בזה, דאפילו שיעשו זאת על פי כל דקדוקי ההלכה, ואכן יהיה פעולתו על ידי גרמא כדת וכדין, מכל מקום צריך לדעת **שגרמא אין זה היתר גמור להתיר הדבר**, וכן יוצא מהראשונים דגרמא זהו רק בלית ברירה ובאופנים מסוימים בלבד, **ואין לעשות גרמא בדרך קבע.**

יש לו בנמצא מי שאינו שומר תורה ומצוות יזמין לו זאת

אכן **למי שיש לו במשפחתו לדאבון לב מי שמחלל שבת בלאו הכי**, ודאי אם יכול לשדלו שיעשה חפציו ופעולותיו בכלי העלקטרי״ק באופן של גרמא - ודאי טוב, כי בכך לא יחלל שבת אלא יעשה רק בדרך גרמא, אמנם לכתחילה **אין לסמוך על זה** ולהתיר גרמא בדרך קבע ואין זה רצון הקב״ה.

הלעיטהו לרשע וימות

ואין לומר לגבי המחלל שבת הנ״ל, למה לי להמציא לידו את אופני ההיתר על ידי גרמא דמה אכפת לי אם יחלל שבת יותר, וכמו שאמרו כן **בבבא קמא** (ס״ט.) לגבי הנידון אי צריך **לסמן בשדה על פירות שהם מפירות ערלה שלא יכשלו בהם בני אדם**, ואמרינן שם, דבשנת השביעית שהפירות הפקר צריך לסמן איזה מהם פירות ערלה בכדי שלא להכשיל בני אדם, אמנם בשאר שנים אין צריך לסמן מפני הגנבים, דאנו אומרים **הלעיטהו לרשע וימות**, ולא אכפת לי שהרשע יעבור עוד איסורים. והיה שייך לחשוב ולומר הכא ג״כ במי שאינו שומר תורה ומצוות, דמה אכפת לי פן יעבור עוד איסור של חילול שבת.

מחללי שבת בימינו

ובאמת, יש בזה נידון רבתי בגדולי פוסקי זמנינו, באופן שיש לנו יכולת להציל את אחינו התועים אשר אינם שומרים תורה ומצוות מלעבור על איסורי תורה, אי צריך לעשות זאת או לא, **והרבה פוסקים סוברים דצריך לעשות כל מה שנוכל להצילם מלעבור על איסורי תורה** ואין אומרים הלעיטהו לרשע וימות, וכך גם ננקוט אנו כאן.

ובביאור הדבר, מכיון דבזמנינו אנו רובם ככולם של אותם מחללי שבתות, הרי הם **כתינוקת שנשבו** ואינם אשמים בהמצב בה הם נמצאים, ואי לכך אינם נקראים בשם ׳רשע׳ שאמרו חז״ל עליהם הלעטיהו וימות, (**וגם על אותם שגדלו בבית חרדי להורים יראים ושלמים** ויצאו לתרבות רעה רח״ל, על פי רוב המה נערים שבורים ורצוצים בנפשם מכל מיני מאורעות שונות ומשונות או ילדות קשה שעברו עליהם, ומחמת כן המה פרקו מעליהם עול תורה ולא משום שנאה לדת ח״ו, ואני קורה בהם ׳**תינוקות שנשברו**׳ ל״ע), וממילא ודאי דמוטב להציל בהם כל מה שנוכל, ולהשתדל שיעשו פעולותיהם בכלי העלקטרי״ק בשבת על ידי גרמא, וזה וודאי קיל יותר, אך לעשות כך לכתחילה פשוט שאסור, ואין הקב״ה רוצה בזה שרצון השי״ת הוא שישמרו כלל ישראל את השבת כדת וכראוי.